

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XXIII. Ravennaten. seu Ferrarien. bonorum. Facta concessione emphyteutica, pro se suisque filiis, & liberis descendentibus, usque ad quem gradum extendatur. Et de Statuto Ferrariæ disponente, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

RAVENNATEN.

S E U

FERRARIEN. BONORUM

P R O

ARCHIEPISCOPO,

C U M

COMITIBUS DE ROVERELLIS.

Causa disputata in Rota, ubi pendet.

Facta concessione emphyteutica, pro se suisque filiis, & liberis descendentibus, usque ad quem gradum extendatur. Et de Statuto Ferrariæ disponente, concessiones emphyteuticas non extendi ultra quartum gradum, An habeat locum in bonis Ecclesiæ.

SUMMARIUM

- 1 **F**acti series.
- 2 De verbo liberorum, & descendentium, & num. 8.
- 3 Statutum Ferrariæ, quid in hoc disponat.
- 4 Statuta laicalia non comprehendunt Ecclesias & Ecclesiasticos, & n. 11.
- 5 Emphyteusis etiam Ecclesiastica potest esse perpetua.
- 6 Regulariter autem non excedit tertiam vel quartam generationem.
- 7 In dubio concessio censetur facta iuxta rei naturam & subjectam materiam.
- 8 Declaratur conclusio de qua n. 2.
- 9 Consulentiū auctoritas suspecta.
- 10 Statutum quamvis non liget, attamen attenditur etiam pro interpretatione voluntatis exempli.
- 11 Declaratur conclusio, de qua n. 4.
- 12 Bonifaciana quid contineat, & de eius declaratione per Paulum V.

DISC. XXIII.

Archiepiscopus Ravennatensis de anno 1516. investivit Joannem Herculem Roverellum de quibusdam bonis in ditione Ferrariæ existentibus, pro se, suisque filiis, & liberis descendentibus, Cumque bona prædicta possiderentur per Lelium & alios à dicto Joanne Hercule quinto gradu distantes, idcirco ex parte Archiepiscopi seu procuratoris Mensæ requisiti fuerunt ad recipiendam renovationem, solvendumque laudemium, eisque recusantibus acceptata fuit devolutio, & successivè super ea obventæ fuerunt binæ sententiæ, una ab eo Vicario, quem Archiepiscopus in Civitate Ferrariæ habere solet, & al-

tera à quodam Canonico Ferrariensi iudice appellationis, à quibus commissæ causæ in Rota coram Taita, datoque dubio, *An dicti de Roverellis tenerentur recipere investituram, & solvere laudemium*, eoque proposito, sub die 20. Februarii 1668. nulla capta fuit resolutio, quæ pendet.

Punctus hujus disputationis erat in eo, an investitura esset finita, necnè, si enim duraret, non controvertebamus, Ego & cæteri pro Archiepiscopo scribentes, nec renovationem petendam esse, nec aliquod laudemium solvendum, si autem esset finita, scribentes in contrarium pariter non negabant esse locum alternativæ petitioni Mensæ Archiepiscopalis, vel scilicet quod renovationem cum solutione laudemii possessores obtinere tenerentur, vel devolutionem pati.

Pro duratione investituræ, scribentes pro reis conventis fundamentum constituiebant in significatione verbi, *liberorum*, ac alterius *descendentium*, ex quorum uno vel altero, multo magis utroque simul veniunt omnes descendentes in infinitum ad text. in *l. liberorum ff. de verb. signif. cum concord. collectis per Fusar. quest. 325. & 327.* & in specialibus terminis investituræ allegabant auctoritatem *Bertazzoli cons. 112. in civilibus. Fulg. de emphyteusit. de success. q. 3. Rosenthal. de feudis cap. 7. conclus. 36. numer. 9.*

Et ad statutum Ferrariæ *rubr. 122. lib. 2.* quod appellatione filiorum vel liberorum comprehendantur solum descendentes usque ad quartum gradum ex linea masculina secundum jus civile, & in quo statuto nostrum erat fundamentum; Respondebant, illud utpotè laicale ex defectu potestatis, ac etiam ex illo voluntatis, ubi Apostolicam confirmationem quoque haberet, non comprehendere Ecclesias & Ecclesiasticos, deducendo firmata in fortioribus terminis statutorum Urbis, specificam Apostolicam confirmationem habentium *decis. 58. par. 6. rec. Romana pecuniaria 18. Junii 1655. 28. Martii 1664. coram Cerro, & in aliis*, ac etiam constituendo fundamentum in *Bonifaciana*, ejusque declarationibus factis per *Paulum V.* & quod in dicta propositione dedit occasionem dubitandi.

Verùm, reflectendo etiam ad veritatem, justa & probabilis mihi videbatur petitio Archiepiscopi, cui præmissis non obstantibus iustitiam assistere credebam, siquidem, Ut enim scribendo in causa dicebam, per tres vias ambulare oportebat, vel scilicet per illam juris communis, præcise à quocumque jure municipali tam statuti, quam Bonifacianæ, Vel attendere statutum, Vel demum dictam *Bonifacianam*, & qualibet via attentata, clarum videbatur bonum jus Archiepiscopi.

De jure siquidem, non negabam, quod etiam emphyteusis Ecclesiastica potest esse perpetua & transitoria ad quoscumque descendentes in infinitum, universa linea durante, quinimò etiam hæreditaria ad quoslibet etiam extraneos hæredes transitoria ex deductis apud *Merlin. decis. 860. & 872. & per adden. ad decis. 26. num. 12. & sequen. par. 3. recent.* ubi concordantes, Atque de Ecclesiastica emphyteusi uno vel altero ex præmissis modis perpetua habetur pluries in aliis *hoc cod. tit.* Attamen id procedit accedente expressa conventionione seu lege investituræ ita disponente tanquam per speciem limitationis regulæ aitiæ militantis in contrarium, ut scilicet de illius regulari natura sit non egredi tertium gradum, vel ad summum quartum cum sola quæstione, an persona acquirentis seu activa generatio comprehendatur necne, ut habetur apud *Merlin. decis. 420. & 454. dec.*

39. par. 8. rec. 355. & 357. par. 11. cum aliis in Bononiens. seu Nonantulana hoc tit. disc. 15.

Et consequenter non ex eo quod concessio eantet sub aliquo vocabulo generico apto comprehendere plures gradus ultra tertium vel quartum, sequitur istos egredi, nisi accedant verba perpetuitatem, ac ulteriorem progressum denotantia, ut accedebant in dictis decif. Merlin. 860. & 662. ex regula, quod concessio generalis & ambigua regulanda est à subjecta materia, si vè à regulari natura bonorum, ex deductis per Mantio. de tacit. lib. 2. tit. 5. num. 6. 12. & 15. ideoque dicebam non intrare regulam textus in dicta l. libero-
rum cum concord. per Fusar. dicta quast. 325. & 327. & per Paris. conf. 75. num. 60. cum sequen. lib. 2. cujus auctoritas in specie magnificabatur, cum percuriant terminos fideicommissarios; seu alias bona privata in differentia, non autem istos terminos peculiare emphyteutis Ecclesiasticæ talem naturam de jure restrictam habentes, unde propterea non solum intrabat dicta interpretatio desumenda à subjecta materia seu natura & qualitate rei concessæ, sed etiam altera regula, quod in dubio voluntas metienda est à potestate, atque actus interpretandus est eo modo, quo licitus & validus existat, & prout de jure fieri debet, Unde cum cessante consuetudine, vel alia iusta causa, regulariter inferiori Prælato prohibitum videatur concessionem emphyteuticam ultra dictos gradus facere, ut advertitur dicta decif. 39. par. 8. hinc proinde dictum vocabulum generale, quod in rebus indifferen-
tibus in sua latitudine operatur, ratione subjectæ materiæ ad ejus limites restringendum est.

Ea etiam facti circumstantia accedente, quod in eadem investitura, expressè supponitur adesse debere personas, quæ in ea non comprehensæ, & à comprehensis discretæ renovationem accepturæ essent, ergò dicta vocabula non possunt operativa esse in sua latitudine.

Neque contrarium dicunt allegatæ auctoritates Bertazzoli Fulgin. & Rosenthal. quoniam quicquid sit de dicta auctoritate Bertazzoli, in cujus casu impletur fatetur contrarium consultum fuisse per Riminaldum; ideoque incertum est, cui ex his in vicem contrariis testibus, quorum quilibet ad proprium inducentis oportunitatem deponit, deferendum sit, ut est consuetudo consultentium, quorum proinde auctoritas semper suspecta vel modica est, ut apud Franch. dec. 260. num. 5. & 6. Rota dec. 438. n. 12. p. 9. recent. & in Lauden. consus. 21. Junii 1666. Taia; Adhuc tamen ille non percutit istos terminos, cum tractet diversam questionem, An scilicet durantibus adhuc generationibus, solvendum esset laudemium ob alienationem factam in unum ex comprehensis constitutum in tertia generatione, ipleque potius supponere videtur non egredi quartam; Rosenthal. verò neque percutit hos terminos, sed solum tractat questionem, an sub nomine descendendum veniant masculi ex feminis. Et Fulgin. agit de comprehensione bonorum emphyteuticorum sub fideicommissio ob admixtam qualitatem hæreditariam, & sic extra casum questionis.

Quicquid autem sit de præmissorum veritate, maturiori judicio reservata, an scilicet facta simpliciter concessione emphyteutis Ecclesiasticæ pro liberis & descendens indeterminate absque restrictione generationum, vel enumeratione petitionarum, ac etiam absque verbis perpetuitatem denotantibus, intret nec ne dicta restrictio ad gradus à jure præscriptos, super quo consuetudine, seu observantia tanquam optima interpreti nimum deferendum videtur,

In hac tamen specie id mihi videbatur absolutum, stante dicto statuto id expressè declarante, capiendum non in ratione auctoritativa & legislativa, sed in ratione interpretativa, quoniam etiam dispositio non subditi interpretationem recipit à statuto, cum quo censetur suam voluntatem regulasse, etiam respectu bonorum extra territorium juxta decif. 447. Merlini, aliàs dec. 355. par. 5. rec. nu. 16. cum segg. ubi etiam de concessione bonorum Ecclesiæ; Et in specie quod concessio in dubio censetur facta juxta usum regionis ejusque jus municipale, Mantio. de tacit. dicto lib. 22. tit. 5. n. 11.

Et quamvis vera sit dicta propositio, quod statuta laicalia non comprehendant Ecclesias, ac personas, & bona Ecclesiastica, attamen id procedit in comprehensione passiva, seu ætativa & jurisdictionali, quoniam paria sunt forum sortiri, & legibus ligari, non autem in ratione activa & privilegiativa, & pro usu voluntario ac utili, ut cæteris allegatis firmatur in Romana seu Januæ locorum montium 26. Junii 1648. coram Cerro & habetur particulatim actum in Romana pecuniaria de Sanctæ crucis sub rit. de dote, ubi explicando decisiones de super allegatas in ea causa editas coram Cerro, advertitur ibi deducta percutere statuta præscripta certas solemnitates in ipso actu contrahendi, quasi quod clericus, vel aliter emptus, illam statutariam formam non adhibendo, ita animum suum tunc declarat nolle uti statuto, sed velle agere actum ad formam juris communis; Secus autem dicta ratione seu consideratione cessante, quoniam cum clericos vel Ecclesiasticos statutis laicalibus non ligari indutum sit in eorum favorem & privilegium, ac pro evitando onere vel gravamine exinde resultante, esset aliàs dare, quod inducta in favorem retorquerentur in odium, & quod deterioris conditionis essent Ecclesiastici, quam sæculares, quodque clericatus vel Ecclesiastica qualitas privaret civilitate naturali vel alia qualitate, ob quam lex municipalis favorem ac utilitatem inducit, ut in dicta Romana pecuniaria sub rit. de dote; Et idè tunc objectum intraret, quando verba essent contraria dispositioni statutariæ vel juris communis, quia nempe dictum esset pro descendentibus quibuscumque; si ve in perpetuum, &c. sed cum verba sint æquivoca & rectè compatibilia cum utraque dispositione juris communis & municipalis, cessare dicebam omnem difficultatem, cum ita duplex correctio, seu exorbitantia admittenda non sit, dum verbum liberis descendens rectè verificabile ac operativum remaneret in filiis, nepotibus & pronepotibus cadentibus sub quarta generatione.

Clarius verò ac pro meo judicio extra principium dubitandi in hac facti specie, in qua statutum in bonis laicalibus de sui natura perpetuis, atque juxta propriam vocabuli significationem ad universam descendentiam transitoris, ita corrigendo juris dispositionem, seu alterando bonorum & vel bonorum naturam, inducit hujusmodi restrictionem, multò magis attendendam in bonis Ecclesiasticis, in quibus illa est connaturalis, ac juris dispositioni conformis, ne aliàs demus, ut tenebræ fiant lux, & lux jure tenebrarum censeatur, si vè quod demus operationem ignis in viridi, illam verò negemus in arido. Accedentibus etiam aliis circumstantiis; Primò scilicet præsupposita observantia generaliter, & perpetuò optima interprete, Secundò interpretatione DD. regionis, quoniam apud Leon. cell. dec. Ferraria 85. nu. 1. & 10. & per Pugnari. in Gloss. ad idem statutum n. 30. proceditur cum hoc certo præsupposito, ut in definitè dictum statutum procedat, si vè agatur de bonis laicalibus, si vè Ecclesiasticis.

Et

Et tertio fortiter, quia ut supra consideratum est, ipsiusmet investituræ contextus supponit futurum esse casum ut descendencia durante, petenda sit renovatio.

Demum quoad *Bonifacianam*, ejusque declarationes sub Paulo V. videbatur hoc fundamentum non refragari, sed potius suffragari huic parti, ipsa siquidem Bonifaciana disponit solum circa libertatem alienandi, & disponendi ad instar allodialium, investitura durante, sive quod ob Canonem non solum, servitium non præstitum, investituræ renovationem non petitur, ut successoris electionem non factam, non intret devolutio, quæ omnia non influunt ad numerum generationum, sive ad tempus, quo investitura durare debet, quoniam stant simul, ex jure municipali scripto, vel non scripto, bona redacta esse ad instar allodialium, atque in pluribus naturam emphyteusis, vel juris dispositionem alteratam esse, & tamen non prorogari tempus, seu generationes, ut occasione bonorum emphyteuticorum Abbatis Fesfen. firmatur *dec. 86. par. 5. rec.* ac habetur actum super ejusdem decisionis explicatione in *Farfen. hoc. tit. disc. 8.*

Declarationes autem ejusdem Bonifacianæ factæ sub Paulo V. pariter non faciunt ad rem, immo potius assistunt, cum solum in eis declaratur concessiones, quamvis in verbis cantantes *pro se, & filiis*, intelligendas esse pro nepotibus, & aliis usque ad quartum gradum ad normam ejusdem statuti, & sic solum interpretatur dictum verbum *filiis*, quod aliis strictè convenienti solum illis primi gradus, conveniat quoque præfatis ulterioribus descendentibus, quod vel juxta unam opinionem intelligitur de jure, vel juxta alteram etiam ex conjecturata testatoris, vel alterius disponentis voluntate procedit, ex iis quæ plene collecta habentur apud *Fusar. de substit. q. 320. Rota apud Merlin. dec. 206. alias dec. 6. par. 5. rec.* & frequenter in sua materia *sub tit. de fideicom.* Ideoque clara mihi videbatur Ecclesiæ, seu Mentis justitia, potissimè dum non agebatur ad odiosum, & rigorosum effectum devolutionis formalis ad favorem Ecclesiæ volentis pro se retinere, sed ad solum effectum petendæ renovationis, ac solvendi solitas recognitiones, sub laudem vocabulo explicatas, in quibus ob Canonis exiguitatem, major Domini directi utilitas, & effectus consistere viderur.

RAVENNATEN.
BONORUM
PRO
POMPILIIS.
CUM
JULIANA.

Casus decisus per Rotam pro Juliana, modo, ut infra.

De concordia Ravennatensi, ejusque intelligentia, & de jure accrescendi in emphyteusi.

* * *

SUMMARIUM.

- 1 *Acti series.*
- 2 *De jure accrescendi inter investitos, & numer. 4.*
- 3 *De concordia Ravennatensi, & quod non habeat locum ex contraria conventionione, & num. 5.*
- 4 *Declaratur conclusio, de qua num. 2. super jure accrescendi.*
- 5 *De eadem concordia, de qua n. 3.*
- 6 *An lucrum dotale debeatur de bonis emphyteuticis.*

DISC. XXIV.

ACOBUS de anno 1612. prævia cessione bonorum de quibus era-
questio, titulo oneroso, & per
quandam speciem emptionis à
possessore, novam investituram
accepit à Rectore Ecclesiæ Sancti
Alberti, de cujus directo dominio bona erant, *pro se,
& filiis, ac nepotibus dumtaxat*; Cumque ex Jacobo
fuissent superstites Hieronymus, & Joseph ex Leonar-
do filio nepotes, isti expletis annis 29. juxta investitu-
ræ leges, renovationem acceperunt, patiter *pro se, &
filiis, ac nepotibus dumtaxat*, Joseph autem moriens
absque prole, hæredem scripsit Hieronymam ma-
trem, sub onere dotandi Lauram, ex Hieronymo
fratre neprem, quæ nupsit Silvio de Pompiliis, cum
dote constituta, tam ex bonis à dicto Josepho prove-
nientibus, quam ex propria portione Hieronymi e-
jus patris, dictaque Laura moriens absque prole condi-
to testamento hæredem scripsit pro medietate dictum
Silvium vitum, cui pariter defuncto successerunt In-
nocentius, & Perus germani fratres, contra quos Ju-
liana dictæ Lauræ soror, tanquam vocata per investi-
turam judicium instituit super portione dictorum
bonorum emphyteuticorum, ac obtinuit tam in par-
tibus, quam coram A. C.

Et inducta causa in Rota coram Perospio, disputa-
tatoque dubio, ad quem bona prædicta pertineant,
sub die 5. Maii 1664. pro eadem Juliana prodit resolu-
tio, ex motivo juris accrescendi, quia concessa em-
phyteusi patri pro se, & filiis, & nepotibus, si unus ex
filiis absque prole decedat, portio ipsius ad alium fi-
lium, & respectivè fratrem devolvitur ex jure accre-
scendi, sive ut alii putant, ex viscu jussam pacti de suc-
cedendo, seu tacite substitutionis ex investitura resul-
tantis, ad *rex. in cap. 1. de feudo Marchia Bar. conf. 58.
num. 1. & seqq. lib. 1. Clar. 8. emphyteusis q. 39. num. 2. &
3. Mantio. de tacit. lib. 22. tit. 34. num. 19. & 21. Ful-
gin. de emphyt. tit. de success. q. 20. num. 2. & 3. Rot. dec.
107. num. 33. par. 4. recen. tom. 2. & 176. num. 9. par. 5.
cum aliis in dec.*

Et ad motivum ex parte illorum de Pompiliis de-
ductum à concordia Ravennatensi, per quam de hu-
jusmodi bonis licitum est liberè disponere ad instar
allodialium, & de qua restantur *Ancharan. conf. 125. 3
Paris. conf. 108. lib. 1. & conf. 22. lib. 2. Rot. dec. 6. par. 4.
recen. tom. 2. respondetur illam cessare, quoniam ex con-
traria conventionione, seu lege investituræ aliter statu-
tum est ex firmatis apud Merlin. *decis. 86. num. 11 cum
seqq. Rotas dec. 402. & 444. Ravennatens. emphyteu-
sis 9. Decembris 1659. coram Alberгато, & de qua ha-
betur hoc eodem tit. pro Emo disc. 20.**

Mihi pro Pompiliis scribenti, quatenus pertinet ad
primum motivum juris accrescendi, audita resolu-
tione,